

PROGRAMACIÓ DIDÀCTICA

2024-2025

1. Identificació del mòdul

1.1. Dades del mòdul

CICLE FORMATIU DE GRAU SUPERIOR D'IL·LUSTRACIÓ (LOE)
MÒDUL MEI03-PROJECTES D'IL·LUSTRACIÓ I

Curs	Període	Hores setmanals	Nombre de crèdits ECTS
Primer	Anual	4	8

Professorat responsable:

María Cuadrado García
Correu electrònic: mcuadrado@escoladisseny.com
Horari de tutories: Divendres de 16:00-17:00 h.

Coordinador família professional comunicació gràfica i audiovisual:

Florentino Flórez
Correu electrònic: fflorez@escoladisseny.com

1.2. Contextualització del mòdul dins el pla d'estudis

Els alumnes hauran d'emprar procediments i destreses les bases de les quals hauran adquirit en altres assignatures: el dibuix, les tècniques, el color, l'anatomia o la representació de l'espai. Confluiran diferents coneixements que en aquest mòdul seran integrats i experimentats. El programa intentarà ajustar-se al desenvolupament de les habilitats dels alumnes segons avanç el curs. Encara que sens dubte en alguns casos se'ls exigiran esforços que els posaran a prova. Tot això en el marc d'una lògica professional que se sustenta sobre **quatre eixos**: encàrrec (què haig de comunicar?), estil (quina és la forma més adequada per a fer-ho?), tècnica (quin és el procediment més ajustat a les dues premisses anteriors?) i termini (quan temps tinc per a fer-ho?).

1.3. Requisits per cursar el mòdul:

Capacitat per al dibuix de memòria, sensibilitat per al color i la composició, comprensió de l'espai, coneixements d'anatomia i curiositat cap a la història de la il·lustració i els seus protagonistes.

2. Normativa de referència

Real Decreto 596/2007, de 4 de mayo, por el que se establece la ordenación general de las enseñanzas profesionales de artes plásticas y diseño (BOE 25/05/2007).

Decret 15/2019, de 15 de març, pel qual s'estableixen els currículums, en l'àmbit de les Illes Balears, dels cicles formatius de grau mitjà de tècnic d'Arts Plàstiques i Disseny en Assistència al Producte Gràfic Impres i de grau superior corresponents als títols de tècnic superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Fotografia, de tècnic superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Il·lustració i de tècnic superior d'Arts Plàstiques i Disseny en Còmic, pertanyents tots a la família professional artística de comunicació gràfica i audiovisual, i es regulen l'avaluació i les proves d'accés dels estudis professionals d'arts plàstiques i disseny (BOIB 035, 16 març 2019)

3. Objectius d'aprenentatge del mòdul

1. Plantejar i dur a terme projectes d'il·lustració adequats a la temàtica i les especificacions de l'encàrrec o a les pròpies motivacions i interessos artístics i professionals.
2. Dominar el llenguatge i els processos tècnics de la representació i l'expressió gràfica i aplicar-los de manera creativa en projectes d'il·lustració de diferents àmbits, gèneres, temes i formats.
3. Cercar, seleccionar i utilitzar la informació i la documentació gràfica necessàries per a la creació d'il·lustracions.
4. Conèixer i dur a terme les fases del procés de creació i realització d'il·lustracions fins a l'obtenció d'un producte final de la qualitat exigible a nivell professional.
5. Explorar solucions gràfiques creatives i innovadores per resoldre exercicis en el context de l'especialitat.

6. Aplicar les normes de presentació d'originals per reproduir-los posteriorment.
7. Dominar les tècniques i les tecnologies necessàries per al desenvolupament de projectes d'il·lustració de qualitat artística i comunicativa.
8. Valorar la realització d'il·lustracions com una oportunitat d'experimentació, creació, comunicació i expressió artística personal.
9. Emetre un judici crític argumentat respecte al propi treball i als resultats obtinguts, així com valorar raonadament les realitzacions dels altres.
10. **Conèixer la normativa específica que s'aplica a l'especialitat.**

4. Continguts temàtics del mòdul (distribuïts en unitats d'aprenentatge)

4.1. Continguts temàtics

- C1. El projecte d'il·lustració. El procés de creació i realització de l'original. Etapes. Proves tècniques.
 C2. L'encàrrec professional. L'àmbit i el tema. Especificacions de l'encàrrec i interpretació. Fonts i arxius.
 C3. La il·lustració en l'àmbit científicotècnic: medicina, botànica, zoologia, anatomia.
 C4. La il·lustració arquitectònica i escenogràfica.
 C5. La il·lustració editorial en els diferents gèneres, temes, formats i públics. Creació de personatges, escenaris i ambientacions.
 C7. La il·lustració tridimensional.
 C8. L'original. La presentació de l'obra original. Pautes i normes per reproduir-la.
 C10. Normativa que s'aplica a l'especialitat.

[NOTA 1: Els continguts (1), (2), (8) i (10) del BOIB es reparteixen en les diferents unitats didàctiques i s'explicaran de manera contínua i progressiva durant el desenvolupament dels diversos projectes.

NOTA 2: Els continguts (6), (9), (11) i (12) del BOIB s'imparteixen en el segon curs]

Desenvolupament dels continguts:

UD01. El projecte d'il·lustració [Personatge] (C1,C5)

Continguts:

Introducció a la metodologia projectual: documentació, procés d'esbossos, desenvolupament de la il·lustració final. Jerarquia de problemes. Dibuixar i projectar. La figura com a problema central. L'estil com a factor d'identitat. Mascotes. La construcció del volum, esbossos, ninots, esquelets i estructures. Esferes i volums. La corba corporal. Figura i tercera dimensió. El gest i l'expressió. Marcadors facials. El moviment. Rapidesa i adequació als terminis. Autoexigència de qualitat gràfica i estètica. Visió objectiva del propi treball. Neteja en la presentació. Honestat de la memòria.

Exercicis UD01.

30 Set. Presentació: Disseny de personatge d'animació. No realista i de volumetria exagerada.

3-7-10 Oct. Esbossos de personatges i turnaround. Assajos de volum i caracterització. **Proves ràpides.**

14-17 Oct. Revisió, poses i expressions del personatge. **Proves ràpides.** Dibuix de figura i pràctiques de línia

21 Oct. Revisió de personatge. Proves color.

24-28 Oct. **Examen emprant el personatge personal.**

4 Nov. Lliurament de l'exercici, adjuntant memòria documental. Amb desenvolupaments en DINA3: turnaround del personatge, expressions facials, construcció, moviments i actituds, proves de color i vestuari i fulla de presentació.

UD02. La il·lustració en l'àmbit científicotècnic: medicina, botànica, zoologia, anatomia (1) [Animals] (C3,C5)

Continguts:

La documentació. Jerarquia de problemes. L'ordre de lectura. Ús adequat de l'espai. Anatomia humana i animal. Esbossos i composició. Estructura de figures i objectes. Anàlisi de la il·luminació i el color. Seqüència lògica d'elements. Distribució ordenada i expressiva de la informació. Proves de color. El format. Expressió i emoció en els acabats. La figura en moviment. El projecte d'il·lustració. El procés de creació i realització de l'original. Etapes. Proves tècniques. Rapidesa i adequació als terminis. Sensibilitat amb el color, la línia, la composició i altres elements d'interès. Autoexigència de qualitat gràfica i estètica. Neteja en la presentació.

Exercicis UD02.

4 Nov. Presentació: gràfic comparatiu d'animals i persones per a revista de divulgació. Cinc animals (cavall, gos, gat, elefant, girafa) acompanyaran al personatge. Cada alumne triarà un altre més, que no podrà ser emprat per altres alumnes.

Doble pàgina. Format de l'original: DIN A3 (apaisat). Negre més altres dos colors, sense degradats.

Tª Anatomia animal comparada: Teoria quadrúpedes.

7 Nov. Revisió de primers esbossos, composició. Pràctiques de dibuix de gossos, gats i cavalls.

11 Nov. Esbossos i definitiu al llapis. Pràctiques de dibuix.

14 Nov. Revisió i proves ràpides.

18-21 Nov. Pàgina en DINA3, llista per a escanejar. Exercicis amb color digital.

25-Nov. Revisió color. Examen DIN A3.

28-Nov. Lliurament de l'original, amb memòria.

UD03. La il·lustració editorial i els seus diferents gèneres, temes, formats i públics (1) [Caricatura] (C5)

Continguts

Revistes i periòdics. L'evolució de les imatges de premsa. La caricatura. Estilització i crítica política. Del manierisme a la il·lustració de moda, passant per la caricatura de premsa. Deformació i comunicació. Representació i identitat. Formats variables i atípics. Sistemes d'estilització. El gest i l'expressió. Ocupació adequada del format. Deformació i reconeixement en la caricatura. Estilització elegant i grotesca. Dibuix de gestos, postures i expressions. Aplicació de la metodologia projectual a un encàrrec amb pautes molt obertes. Color directe i formats grans. Execució i rapidesa. Rapidesa i adequació als terminis. Sensibilitat amb el color, la línia i l'espai compositiu. Autoexigència de qualitat gràfica i estètica. Neteja en la presentació.

Exercicis UD03.

- 28 Nov. Presentació: Caricatura per a magazine. Acrílic - Aquarel·la. Format 60 x 21 cm. Tot color. Primers esbossos caricatura.
- 2 Des. Exercici caricatura, prove I. DINA4 B/N. Revisió esbossos
- 9 Des. Proves II. DINA4 B/N. Revisió definitius.
- 12 Des. Def i proves de color. Dibuix acabat, amb ombres, en format final. Llapis sobre paper definitiu.
- 16 Des. Primeres taques.
- 19 Des. Primeres ombres. Examen. DINA4 B/N.
- 13-Gen.** Lliurament de tot l'exercici, amb memòria.

UD04. La il·lustració tridimensional [Pop Up + Cubisme] (C5,C7,)

Continguts

L'estil com a factor d'identitat. Estilització i abstracció. Tradició i avantguarda. Cubisme i Art déco. Espais alternatius. La il·lustració publicitària i informativa. El joc amb l'espai perspectiu i la relació aleatòria entre figura-fons en el llenguatge cubista. Simplificació geomètrica de la realitat. Simultaneïtat i repetició. Rapidesa i adequació als terminis. Innovació i exploració. Sensibilitat amb el color, la línia i l'espai compositiu. Autoexigència de qualitat gràfica i estètica. Visió objectiva del propi treball. Neteja en la presentació. Pop up, sistemes més utilitzats.

Exercicis UD04.

- 9-Gen. Presentació: Realització d'un objecte promocional (targeta pop-up) per a una editorial. Tot color, format DINA4. Estil "cubista". Una editorial decideix promocionar-se amb una targeta Pop-Up basada en un conte clàssic.
- (Revisió músic)
- 13-16 Gen.** Esbossos i examen "cubista". (**13.** Lliurament del músic, amb memòria)
- 20-23-Gen. Línia final. Inici de l'acolorit digital i la construcció de l'objecte.
- 27-30 Gen. Talli i construcció, examen "cubista".
- 10-Febr.** Lliurament de l'exercici, adjuntant memòria documental.

UD05. La il·lustració en l'àmbit científicotècnic: medicina, botànica, zoologia, anatomia (2) [Mà] (C3)

Continguts

La il·lustració científica. Desenvolupament de noves tècniques. Temes i estils. Il·lustració en l'àmbit científicotècnic: medicina, botànica, zoologia, anatomia... Jerarquia de problemes. Realisme i informació. Estratègies de representació. Transparències, corts i desplegaments. Distribució ordenada i expressiva de la informació. Llapis de color: transparències, textures i capes. Adequació als terminis. Neteja en la presentació. Ocupació rigorosa de la documentació.

Exercicis UD05.

- 3-Gen. Presentació de l'exercici: il·lustració realista d'una mà, mostrant ossos, músculs, pell i altres components. Client: Revista de divulgació científica. Seccions i punt de vista a triar. Format DINA3. Tècnica mixta.
- 6- Febr. Dibuix de la mà des de l'exterior.
- 10-Febr. Dibuix dels ossos corresponents.
- 13 Febr. Dibuix de músculs, tendons i altres elements.
- 17-20 Febr. Dibuix definitiu, integrant els diferents elements. Tall definitiu.
- 24 Febr. Llapis sobre paper definitiu. Primer ombreig.
- 3-6 Mar. Seguiment de la mà
- 21-Abr.** Lliurament del dibuix acabat.

UD06. La il·lustració editorial i els seus diferents gèneres, temes, formats i públics (2) [Opinió] (C5)

Continguts

Revistes i periòdics. L'evolució de les imatges de premsa. Estilització i crítica política. Deformació i comunicació. Metàfora i metonímia. Sistemes d'estilització. Cerca d'idees. Desenvolupament de la metodologia projectual. Esbossos i acabat. Tramats en B/N. Rapidesa i adequació als terminis.

Exercicis UD06.

- 10-13 Mar. Presentació: il·lustració de complement per a article d'opinió. B/N. Format DINA4 apaïsat. Anàlisi de textos. Exercicis conceptuals. Idees i esbossos.
- 17-20 Mar. Evolució, desenvolupament i definitius.
- 24 Mar. Revisió de versions i possibles tractaments de línia i entintat.
- 27 Mar.** Revisió, entintat definitiu i lliurament de l'exercici, amb memòria.

UD07. Il·lustració arquitectònica i escenogràfica [Figures i fons] (C4)

Continguts

La il·lustració arquitectònica i escenogràfica. Creació de personatges, escenaris i ambients. La composició d'espais complejos. La il·lustració tridimensional. Construcció d'un espai coherent. Interrelació figura-fons. L'enquadrament i la il·luminació com a elements narratius. Tècniques ràpides de color. Rapidesa i adequació als terminis. Innovació i exploració. Sensibilitat amb el color, la línia i l'espai compositiu.

Exercicis UD07.

- 3-7 Abr. Presentació: Il·lustració per a text literari. DINA3, apaïsat. Tot color. Realització de primers esbossos.
- 10 Abr. Elaboració de personatges i objectes complexos.
- 14 Abr. Disseny de fons.
- 28-1 Maig. Revisió i correccions. Dibuix final al llapis.
- 5-8 Maig. Llapis definitiu. Estudi de color.
- 12-15 Maig. Estudi de color i primeres tacs.
- 19-22 Maig. Acolorit i acabat.
- 26-29 Maig.** Retocs i lliurament de l'exercici.

Segons l'avanç del curs pot haver-hi algun canvi de dates, pràctiques i lliuraments.

4.2. Distribució temporal

2 sessions de 2 hores a la setmana.

Unitats didàctiques	Set.	Oct.	Nov.	Des.	Gen.	Feb.	Mar.	Abr.	Maig
1	X	X							
2			X						
3			X	X					
4				X	X				
5						X	X		
6							X	X	
7								X	X

5. Materials i recursos didàctics

5.1. Bibliografia bàsica

GURNEY, James / *Luz y color*. Ediciones Anaya Multimedia. Madrid, 2015
 REED, Walt / *The illustrator in America (1860-2000)*. The society of Illustrators, Inc. New York, 2001
 SALISBURY, M. *Ilustración de libros infantiles*. Acanto S.A.
 SOUTER, Nick & Tessa / *Illustrator's sourcebook*. MacDonald Orbis Book. UK, 1990
 VV. AA. / *Famous Artists Course*. Famous Artists Schools, Inc. Wesport, Connecticut, 1960.
 WILLIAMS, Richard / *The animator's survival kit*. Faber and faber. London, 2001
 ZEEGEN, L. *Principios de ilustración*, GG. 2012.

5.2. Bibliografia complementària

APATOFF, David / *Robert Fawcett The illustrator's illustrator*. Auad Publishing. San Francisco, 2010 / *Albert Dorne Master illustrator*. Auad Publishing. San Francisco, 2012 / *Al Parker, Illustrator, Innovator*. Auad Publishing. San Francisco, 2013
 CHUSID, Irwin / *The mischievous art of Jim Flora*. Fantagraphics Books. Seattle, 2004
 ESCHER, M.C. / *The world of M.C. Escher*. Harry N. Abrams, Inc. New York, 1972
 FABRE, Malika / *Malika Favre*. Counter-Print Books. United Kingdom, 2019.
 FERRER, Isidro / *Ni crudo ni cocido*. Ses Voltes. Palma, 2005
 FERRIS, Hugh / *The metropolis of tomorrow*. Princeton Architectural Press. New York, 1986.
 FOLON / *Folon*. Fundació Caixa de Catalunya. Barcelona, 1993
 GALLARDO, Miguel Àngel / *Com ser Gallardo*. Casal Solerlic. Palma, 2006
 GLASER, Milton / *Milton Glaser. Graphic design*. Overlook Press Inc. New York, 1983 / *Milton Glaser. Barcelona, 1989*. Fundació Caixa de Catalunya. Barcelona, 1990
 GROSZ, G. / *Ecce Homo*. Dover Publications. New York, 1976 / *Un sí menor y un no mayor*. Muchnick. Madrid, 1991 / *George Grosz. Obra gráfica. Els anys de Berlin*. IVAM Centre Julio González. Valencia, 1992
 KLEY, Heinrich / *The drawings of Heinrich Kley*. Dover Publications Inc., New York, 1961 / *More drawings by Heinrich Kley*. Dover Publications Inc., New York, 1962
 KOLLWITZ, Käthe / *Prints and drawings of Käthe Kollwitz*. Dover Publications, Inc. New York, 1969
 LARSON, Gary / *The far side gallery (various volúmenes)*. Warner books. Kansas City, 1998
 MATANIA, Fortunino / *Drawing from History. The forgotten art of Fortunino Matania*. Book Palace Books. London, 2016
 MULATIER, Jean / *Hollywood stars*. Norma Editorial. Barcelona, 1995
 MUYBRIDGE, Eadweard / *The Human Figure in Motion*. Dover, 1955 / *Animals in Motion*. Dover, 1957
 SEMPÉ / *Sálvese quien pueda*. Editorial Fundamentos. Madrid. 1973
 STEINBERG, Saul / *The Passport*. Vintage Books. New York, 1979
 URRABIETA VIERGE, Daniel / *Daniel Urrabieta Vierge. Creador de imágenes, ilustrador gráfico*. Ayto. de Madrid. Madrid, 2005
 WATERHOUSE, Col. Charles / *The Blue Book Illustrations of Herbert Morton Stoops*. Art Direction Book. Connecticut, 2004
 VV.AA. *los elementos del pop-up*. Combel Editorial, 2009.
<https://characterdesignreferences.com/>
<https://quickposes.com/en>
<https://grizandnorm.tumblr.com/>
<https://characterdesign.blogspot.com/>
 Studio Binder Channel: <https://www.youtube.com/channel/UCUFoQUaVRt3MVFxqwpUMLCQ>
<https://ilustrandodudas.com/blog/>

<https://romanba1.blogspot.com/>
<https://www.bodiesinmotion.photo/>
<https://floobynooby.blogspot.com/>
<https://www.bolognachildrensbookfair.com/>

5.3. Altres recursos

Revistes i publicacions específiques

Assistència a fires, exposicions i esdeveniments culturals relacionats amb l'especialitat.

Recursos en línia a través de la web de l'assignatura com a vídeos, documentals o pàgines web.

6. Metodologia docent

6.1. Estratègies generals metodològiques

La matèria es constitueix com un taller de treball, creació i producció, incentivant a l'estudiant en la cerca i recerca dels seus propis recursos expressius. Conflueixen aspectes teòricopràctics, que s'aplicaran seguint una metodologia de treball projectual.

Això implica:

-Fase d'assimilació de la informació

-Fase de documentació

-Fase d'anàlisi i revisió de les primeres dades a la llum de la informació posterior

-Fase de projectació pròpiament dita. Aquesta última part es divideix en diverses **etapes d'execució**:

esbossos, elaboració de layouts, preparació de l'original i acabats. Encara que s'insisteix en la metodologia projectual, no es deixaran de tenir en compte els aspectes purament pràctics, d'ofici, sense els quals la labor de l'il·lustrador perd el sentit.

Tampoc s'oblida la varietat d'encàrrecs als quals es veu sotmès i per això s'oscil·la entre **projectes molt pautats i altres més lliures**, entre **desenvolupaments llargs i altres molt curts i ràpids**.

S'integraran les exposicions teòriques amb abundant suport visual, anàlisi de treballs i mostres, exercicis pràctics aplicats a projectes concrets, interdisciplinarietat amb les altres assignatures i activitats extraescolars complementàries.

La informació no es transmet només de manera col·lectiva, sinó també individualitzada, durant la realització dels exercicis i després del seu lliurament. De dues formes: **anotacions i correccions per escrit**, sobre l'informe que l'alumne lliura; i **converses personalitzades** sobre la seva evolució en classe.

Tenint en compte la varietat formal i genèrica de la il·lustració i la impossibilitat que l'alumne domini totes les seves possibles formes, els projectes seran molt variats per a facilitar el desenvolupament de l'estil que consideri més adequat a la seva personalitat gràfica.

Una especialització que és habitual en la vida professional.

6.2. Organització i tipus d'activitats d'aprenentatge

Bàsicament la classe girarà entorn de dos tipus d'activitat: exercicis curts i llargs.

Els curts seran de realització ràpida, a lliurar durant la classe. Tindran relació amb els problemes més bàsics i generals: figura humana, expressions, representació de l'espai, ús de la il·luminació, etc.

Es tracta d'encàrrecs que després l'alumne pot repetir i practicar pel seu compte i que l'ajudaran a millorar determinades destreses. Alguns es plantejaran al llarg del curs, ateses les mancances i necessitats del grup.

Els llargs tenen una estructura més formal. Primer es planteja l'encàrrec, després s'analitzen il·lustracions que resolen aquest tipus de problemes i projectes similars realitzats per alumnes de cursos anteriors. A partir d'aquí s'inicia la fase de documentació per part de cada alumne, els primers esbossos i més tard la realització del projecte pròpiament dit. El procés es complementa amb correccions i indicacions constants i una revisió final, amb els treballs ja avaluats, comparant els assoliments i mancances de cada obra. **L'avaluació serà pública (dins de la classe)**. Els alumnes coneixeran les seves correccions i també les dels seus companys, tots els treballs lliurats seran exposats en la classe perquè es puguin apreciar els resultats aconseguits pels companys i relacionar-los amb els seus propis resultats. També perquè jutgin com s'apliquen els criteris d'avaluació en el conjunt de la classe. Aquesta anàlisi comparativa es considera molt important en el procés d'aprenentatge.

6.3. Instal·lacions del centre i material

Aula que es pugui enfosquir i accés a un projector de de gran format. Accés a ordinadors, scanner i tantes taules de dibuix com alumnes assisteixin. Una pissarra i una mica de paper per a gastar.

6.4. Activitats interdisciplinàries

Pendents de fixar amb el departament.

6.5 Activitats complementàries

Les activitats complementàries es desenvoluparan d'acord amb les necessitats acadèmiques de l'assignatura i/o el calendari de les institucions públiques i privades que les organitzen (si escau).

6.6. Atenció a la diversitat

La *Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació* (Títol II, equitat en l'educació) tracta de l'atenció educativa diferent de l'ordinària: Necessitat Específica de Suport Educatiu (ANESE), una categoria única que inclou l'alumnat amb Necessitats Educatives Especials (NEE), l'alumnat amb Dificultat Específiques d'Aprenentatge (DEA), l'alumnat amb Altes Capacitats (AC), l'alumnat d'Incorporació Tardana (IT), i l'alumnat amb Condicions Personals o d'Història Escolar (CP/HE), però en principi per l'ensenyament obligatori.

Per altra banda, la normativa autonòmica que regula els ensenyaments artístics professionals d'arts plàstiques i disseny no preveu l'**atenció a la diversitat** ni les **adaptacions curriculars individuals** (ACI) a l'aula, tan sols l'article 13.2 del *Real Decreto 596/2007* estatal estableix que: "Els centres que imparteixin ensenyaments professionals d'arts plàstiques i disseny desenvoluparan i completaran els currículums establerts per l'Administració educativa corresponent, mitjançant la posada en pràctica del seu projecte educatiu i la implementació de programacions didàctiques que prenguin en consideració les característiques del context social i cultural, les necessitats de l'alumnat, amb especial atenció als que presentin una discapacitat, i les possibilitats formatives de l'entorn".

Aquestes mesures administratives, que recorda la disposició addicional 1ª del *Real Decreto 596/2007* estatal, es centren principalment en facilitar a l'alumnat els mitjans i recursos que siguin necessaris per accedir als ensenyaments artístics professionals d'arts plàstiques i disseny i cursar-los.

- Accés als estudis (article 17.1 del *Real Decreto 596/2007* estatal).
- Convocatòria extraordinària (article 19.5 del *Real Decreto 596/2007* estatal).
- Expedient acadèmic (article 20.2 del *Real Decreto 596/2007* estatal).

En aquest context, sempre hem intentat donar a l'alumnat un **tracte individualitzat i personalitzat**, raó per la qual pensem que no és necessari adoptar mesures especials per atendre l'alumnat amb problemes d'aprenentatge i altres necessitats educatives específiques, en un sentit (discapacitat psíquica, sensorial o motora, trastorns greus de conducta) o en un altre (superdotació, sobredotació). No obstant això, demanem l'alumnat una adreça de correu electrònic per estar en contacte, enviar i rebre exercicis, atendre consultes puntuals, i poder donar una millor atenció personalitzada, aquesta vegada en línia.

En tot cas, en tractar-se d'ensenyaments artístics professionals de lliure elecció, entenem que no es poden fer **adaptacions curriculars significatives**, en el sentit d'adequar els objectius educatius, eliminar o incloure determinats continguts essencials, i modificar els criteris d'avaluació.

Per contra, entenen que sí són possibles les **adaptacions curriculars no significatives** (modificacions dels elements del currículum que no afecten a l'assoliment dels objectius d'aprenentatge) i les **adaptacions d'accés al currículum** (elements organitzatius, recursos de tot tipus i optimització d'aquests), en el marc del *Decret 39/2011, de 29 d'abril, pel qual es regula l'atenció a la diversitat i l'orientació educativa als centres educatius no universitaris sostinguts amb fons públics* a les Illes Balears.

De fet, l'article 20.2 (documents bàsics d'avaluació i mobilitat dels ensenyaments professionals d'arts plàstiques i disseny) del *Real Decreto 596/2007* estatal explica que les mesures d'adaptació curricular han de constar a l'expedient acadèmic de l'estudiant (si escau). Per altra banda, no s'ha de confondre l'**adaptació curricular no significativa** de la qual parlem amb l'adaptació a la que fa referència l'article 21 del *Real Decreto 596/2007* estatal està referida a l'**adaptació per trasllat d'expedient acadèmic** a un centre d'altra administració educativa.

7. Criteris, procediments i instruments d'avaluació i qualificació

7.1. CA/Criteris d'avaluació del mòdul:

Es valorarà la capacitat de l'alumnat per:

1. Realitzar projectes d'il·lustració amb qualitat tècnica, artística i comunicativa, a partir d'un encàrrec o de la pròpia idea.
2. Dominar el llenguatge, els conceptes, les tècniques i els recursos de l'expressió gràfica i aplicar-los correctament segons la naturalesa de l'encàrrec.
3. Comprendre i dur a terme les diferents fases de creació i realització d'il·lustracions i solucionar adequadament els problemes tècnics, artístics i comunicatius que es puguin presentar.
4. Utilitzar adequadament la informació i la documentació seleccionades i arxivar-les correctament.
5. Desenvolupar i realitzar projectes d'il·lustració adequats al nivell de qualitat i competitivitat exigint professionalment.
6. Presentar correctament els originals per reproduir-los posteriorment.
7. Utilitzar amb destresa les tècniques i les tecnologies pròpies de l'especialitat i les seves eines i recursos, en funció de les especificacions del projecte.
8. Expressar-se amb pautes d'estil pròpies i adequades a les especificacions de cada projecte.
9. Atenir-se en els projectes a la normativa vinculada a l'exercici professional.
10. Presentar correctament els projectes adequant-los a les especificacions formals, conceptuals i temporals establertes.

Lliuraments:

Els lliuraments seran físics i digitals.

Es penalitzar la entrega amb retard dels treballs amb una nota màxima d'un 5, i els treballs no lliurats i/o no superats es lliuraran en els nous terminis que s'estableixin. Només es poden presentar a recuperació una vegada y només es recullen treballs en les dates de lliuraments.

No es considera lliurat un treball si no està al/s suport/s, formats demanat/s i al CLASSROOM assignat per a l'entrega, així com l'hora fixada. Si el suport és electrònic, s'ha de poder obrir amb les versions de programari dels ordinadors de l'Escola.

L'alumne tindrà sempre una còpia de seguretat en format digital de tots els treballs que entregui durant el curs.

De acuerdo al BOIB (16 de marzo de 2019):

"Els resultats de l'avaluació final de cada mòdul s'han d'expressar en termes de qualificacions d'acord amb una escala numèrica del zero al deu, sense decimals."

Si un alumne falta a més de 10 classes seguides o a 20 no continuades, de manera injustificada, serà baixa d'ofici i perdrà les dues convocatòries del curs. En el seu moment se li comunicarà la seva situació degudament i amb claredat, perquè, si escau, pugui justificar algunes de les absències.

L'avaluació serà **continua** i tindrà en compte els següents aspectes: assistència i puntualitat, plantejament de dubtes i consultes d'interès general, aportació d'idees, coneixements o materials complementaris, capacitat d'autocrítica, adequada expressió oral, correcta metodologia de treball.

L'avaluació serà **individual**, la qual cosa vol dir que es procurarà atendre els diferents estats de partida de cada alumne, tenint en compte els seus punts forts i febleses. Es cercarà una posició d'equilibri en la qual prevalguin els processos mentals i la metodologia de treball, sense descuidar els resultats gràfics aconseguits.

El respecte als temps indicats de lliuraments serà considerat molt important. Un desistiment continuat d'aquests terminis és motiu suficient perquè l'alumne hagi de presentar-se a la **prova específica****. No n'hi ha prou amb fer els treballs amb correcció, si no és en els temps indicats. S'establiran controls per a comprovar si l'alumne s'ajusta als terminis parcials indicats. No n'hi ha prou amb complir amb el lliurament final, si no se segueix una metodologia apropiada. En altres paraules, es penalitzarà el deixar-ho tot per a l'últim dia. Per a comprovar que es respecten aquests terminis parcials s'avaluaran els treballs en diferents moments puntuals de la seva realització.

- Els alumnes podran tornar a presentar amb qualsevol lliurament aquells treballs i projectes no aprovats o no presentats. Els lliuraments es podran realitzar un total de tres vegades comptant la primera data de lliurament i extraordinària (excepte l'últim projecte que només es podrà realitzar dos, primera data de lliurament i extraordinària). Aquesta avaluació fora del lliurament "oficial" es penalitzarà en la nota (que no passarà del 50%). Si la mitjana ponderada de tots els treballs resulta aprovada, no farà la prova específica, sempre que no tingui tres lliuraments fora de termini o suspesos que obligara a l'alumne a realitzar una prova específica (30%) dins de la setmana ordinària per a demostrar el seu procés tècnic i metodològic a més de lliurar tots els treballs pendents o suspensos (65%) i el sketchbook (5%).

- Els alumnes amb el mòdul pendent, (o amb tres lliuraments fora de termini o suspesos), avaluació ordinària, obtindran la qualificació mitjançant la suma ponderada de tots els treballs i projectes a més de la **prova específica** final (segon el quadre 7.2). Si no resulta aprovada, hauran de recuperar els treballs suspesos, a més de realitzar una nova **prova específica** a l'avaluació extraordinària (segon el quadre 7.3).

Tots els treballs es presentaran en fulles protectores de plàstic o similar, cuidant la seva neteja i bon aspecte.

Al llarg del curs s'anirà emplenant un sketchbook personals, amb un mínim de cent pàgines dibuixades (format DIN A4 o DIN A5).

7.2. Procediments i tècniques d'avaluació i criteris de qualificació o ponderació (ordinària)

Procediments i tècniques d'avaluació	Tipus (*)	Criteris d'avaluació	Ponderació
<i>Exercicis d'aula</i>	NR	CA2, CA3, CA4, CA7.	7%
<i>Carpeta d'aprenentatge (sketchbook)</i>	R	CA1, CA6, CA9, CA10.	10%
<i>Treballs i projectes 1)</i>	R	CA1, CA2, CA3, CA5, CA6, CA7, CA8, CA9, CA10.	83%
Total			100 %

*Aquest camp s'utilitza per especificar el tipus o caràcter de l'activitat d'avaluació: NR (no recuperable) o R (recuperable).

PROVA ESPECÍFICA: Si un alumne supera el 25% de faltes (justificades o no) sense motivar la baixa d'ofici, i/o, si hi ha més de tres lliuraments fora de termini o suspesos obligaran a l'alumne a realitzar una prova específica (30%) dins de la setmana ordinària per a demostrar el seu procés tècnic i metodològic a més de lliurar tots els treballs pendents o suspensos (65%) i el sketchbook (5%).

7.3. Criteris, procediments i instruments d'avaluació d'alumnes amb el mòdul pendent (extraordinària)

Procediments i tècniques d'avaluació	Criteris d'avaluació	Criteris de qualificació o ponderació
<i>Treballs i projectes 2)</i>	CA1, CA2, CA3, CA5, CA6, CA7, CA8, CA9, CA10.	65%
<i>Prova específica</i>	CA1, CA2, CA3, CA5, CA7, CA8, CA9, CA10.	30%
<i>Carpeta d'aprenentatge (sketchbook)</i>	CA1, CA6, CA9, CA10.	5%
Total		100 %

7.4. Criteris específics/rúbrica.

- Correcta metodologia de treball (CA1, CA2, CA3, CA4, CA5, CA6, CA7, CA8, CA9, CA10):

Ús adequat i suficient de la documentació / Soltesa en la realització d'esbossos comunicativament vàlids / Acabats nets i clars, amb una línia de contorn que ajudi a vehicular els diferents espais, o amb un color que aclareixi els volums o aportació un valor estètic afegit / Facilitat amb la tècnica triada / Impacte gràfic de les imatges / Expressivitat en els contrastos de color i del traç utilitzats
Integració dels diferents elements de les il·lustracions / Il·lustració adequada als sistemes de reproducció i/o impressió habituals
Adequació del tractament formal al plantejament comunicatiu i les pautes de l'encàrrec

- Domini de les destreses bàsiques de dibuix (CA1, CA2, CA7):

Representar de memòria espais tridimensionals sense aberracions, des de qualsevol punt de vista possible / Dibuix de figures anatòmicament correctes, o deformades però prou expressives / Resolució gràfica dels mitjos tons / Rapidesa i soltesa en el dibuix / Representació correcta de la il·luminació

- En alguns temes hi ha prioritats concretes (CA1, CA2, CA7, CA8, CA9):

Claredat i bona lectura en l'exposició dels processos / Utilització dramàtica de la il·luminació / Modernitat de les proposades / Originalitat de les comunicacions / Semblant raonable en les caricatures / Originalitat i fantasia en el disseny de personatges i ambientis / Ús narratiu del punt de vista i la composició / Expressivitat de les figures en gestos i accions

- Respecte a les memòries (CA5, CA8, CA9, CA10):

Claredat i senzillesa en l'exposició / Argumentació ordenada / Capacitat d'autocrítica / Capacitat per a relacionar les pautes de l'encàrrec amb els resultats obtinguts / Capacitat per a integrar el propi treball en altres seqüències estilístiques / Compte amb l'ortografia i cerca de la claredat expositiva en la redacció.

No tots els treballs i exercicis pesen el mateix en la nota global. A continuació es detallen les notes ponderades dels treballs per a l'avaluació ordinària i de l'avaluació extraordinària.

1) PONDERACIÓ DEL BLOC DE TREBALLS I PROJECTES DE L'AVALUACIÓ ORDINÀRIA (83%)									
	Unitat didàctica								
	UD01	UD02	UD03	UD04	UD05	UD06	UD07	Exercicis ràpids en classe	Quadern d'apunts
Treball Final	Lliurament, amb examen	Lliurament, amb examen	Lliurament, amb examen	Lliurament, amb examen	Llapis i final: dos notes	Lliurament, amb examen	Llapis i final: dues notes		
Total	9 %	9 %	12 %	9 %	15 %	9 %	20 %	7 %	10 %

2) PONDERACIÓ DEL BLOC DE TREBALLS I PROJECTES DE L'AVALUACIÓ EXTRAORDINÀRIA (65%)								
	Unitat didàctica							
	UD01	UD02	UD03	UD04	UD05	UD06	UD07	Quadern d'apunts
Treball Final	Lliurament, amb examen	Lliurament, amb examen	Lliurament, amb examen	Lliurament, amb examen	Llapis i final: dos notes	Lliurament, amb examen	Llapis i final: dues notes	
Total	10 %	10 %	13 %	10 %	16 %	10 %	21 %	10 %

Els alumnes amb aquesta assignatura pendent hauran de realitzar els mateixos exercicis que els que la cursen per primera vegada.

PLAGI: Les imatges que s'utilitzin en els treballs han de ser d'autoria pròpia, excepte en aquells casos que es proporcioni una imatge de referència.

En cas de necessitar usar imatges d'altres autors, s'ha de citar l'autoria i procedència dels mateixos

En cas de treballs plagiat s'avaluarà amb un 0.

En cas de suplantar l'autoria d'un exercici s'avaluarà amb 0 i la recuperació del bloc passarà directament a la convocatòria extraordinària.

Alumnes que no poden ser avaluats per avaluació continua (Ordinària):

(Ref.: Decret 121/2010 Article 46) Es contempla el dret de l'alumne a ésser avaluat encara que no hi hagi d'assistir a classe.

Es poden acollir:

a) Alumnes que han superat un 25% de faltes d'assistència i no han estat baixa d'ofici.

b) Alumnes que cursen mòduls pendents de 1r curs **que han demanat justificació*** de faltes per horari coincident amb els mòduls de 2nd.

*S'ha de sol·licitar a l'administració del centre l'avaluació del mòdul pendent de 1r curs sense assistir presencialment i la justificació de faltes, adjuntant els horaris corresponents dels mòduls coincidents. Un cop acceptada la sol·licitud, s'adjuntarà a l'expedient de l'alumne.

8. Altres observacions

En mòduls amb un caràcter projectual com aquest, els sistemes de recuperació busquen incorporar de manera constant a aquells alumnes que s'han quedat ressagats o que no aconsegueixen mantenir el ritme de la classe. Tenen, amb cada lliurament, la possibilitat de repetir aquells projectes que han suspès o que, per la raó que sigui, no han lliurat.

Un altre cas molt diferent són els alumnes que suspelen o no lliuren un projecte darrere l'altre. Lògicament, si han de repetir encàrrecs en els quals s'inverteix un mes o més, això afectarà el seu ritme dins de la classe. Així que en la Convocatòria Ordinària, el normal és que tinguin oportunitats aquells alumnes que han tingut una relliscada, o que han fallat en un projecte o dos, però que no tenen un problema estructural, de fons, amb la matèria.

En el segon cas (molts projectes suspesos), difícilment podrà tornar a realitzar aquests projectes a temps. Ara, eliminada la convocatòria de setembre, és literalment IMPOSSIBLE que algú que ha suspès diversos treballs pugui recuperar-los en una setmana, que és el termini que va de la convocatòria ordinària a l'extraordinària. Abans, amb l'estiu pel mig, els alumnes tenien una oportunitat, que ara se'ls nega condemnant-los a repetir.

